

รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา
โรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์*
Model of Academic Administration for Developing Learners
Based on the Threefold Training: Secondary Schools
Roikaensarasin Group, Northeastern Thailand

กฤตยากร ลดาวัลย์, วิมลพร สุวรรณแสนแก้ว และธีรภัทร ถิ่นแสนดี
Kittayakorn Ladawan, Vimonporn Suwansaentavee and Theeraphat Thinsandee
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: ob0834560021@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ 3) เพื่อพัฒนารูปแบบใช้ในการบริหารงานวิชาการ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ 24 25 26 และ 27 จำนวน 226 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เทคนิค PNI^{modified}

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ มีจำนวน 6 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรตามหลักไตรสิกขา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ด้านการนิเทศภายใน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

*ได้รับบทความ: 26 กุมภาพันธ์ 2562; แก้ไขบทความ: 23 ธันวาคม 2562; ตอรับตีพิมพ์: 27 มีนาคม 2563



2. การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยรวม PNI = 0.27 ด้านการจัดการเรียนการสอน ค่า PNI = 0.28 ด้านการนิเทศภายใน ค่า PNI = 0.27 ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ค่า PNI = 0.26 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ค่า PNI = 0.25 ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ค่า PNI = 0.24 ตามลำดับ

3. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียน ตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 6 ด้าน 7 เป้าหมาย 35 แนวทาง 33 ตัวชี้วัด ด้านที่ 1 หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร 1 เป้าหมาย 4 ตัวชี้วัด ด้านที่ 2 การนิเทศภายใน 1 เป้าหมาย 6 แนวทาง 6 ตัวชี้วัด ด้านที่ 3 การวัดและประเมินผลการศึกษา 1 เป้าหมาย 5 แนวทาง 5 ตัวชี้วัด ด้านที่ 4 การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 1 เป้าหมาย 5 แนวทาง 5 ตัวชี้วัด ด้านที่ 5 การประกันคุณภาพการศึกษา 2 เป้าหมาย 5 แนวทาง 5 ตัวชี้วัด ด้านที่ 6 หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร 1 เป้าหมาย 6 แนวทาง 4 ตัวชี้วัด

คำสำคัญ: รูปแบบ; การบริหารงานวิชาการ; หลักไตรสิกขา

Abstract

The objectives of this research were to study, design and development basic components of the academic administration based on the Buddhist Threefold Trainings (morality, concentration and wisdom) for developing learners at Roikaensarasin Secondary Schools Group. The sampling group consisted of 226 secondary school principals and vice-principals under offices of 24, 25, 26, and 27 secondary school academicians selected by using stratified sampling. The device for eliciting data was the questionnaire with the content validity between 0.67 and 1.00, and reliability at 0.98. Data were processed with the computer software package to find frequencies, percentages, arithmetic means, standard deviations and Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}).

The findings indicated that:

1. Elements of academic administrations based on the Buddhist threefold trainings for developing learners at the target schools involve six domains: curricula and curricula administrations, instructional managements, the research for developing learners, internal supervision of instructions, instructional measurements and assessments, and education quality assurance.



2. The construction of academic administration models based on the Buddhist threefold trainings for developing learners at aforesaid schools has shown ‘Modified Priority Needs Index’ (MPNI) at 0.27 in the overall domain, learning managements at 0.28, internal supervision at 0.27, instructional measurements and assessments at 0.26, the research for developing learners as well as education quality assurance at 0.25, and curricula and curricula managements at 0.24, respectively.

3. Developments of all constructed models of academic administrations based on its threefold training for developing learners have extended to seven goals, 35 approaches, and 33 KPI’s. The first model on curricula and curricula administrations comprises one goal, 4 KPI’s. The second on internal supervision comprises one goal, 6 approaches, 6 KPI’s. The third on instructional measurements and assessments comprises one goal, 5 approaches, 5 KPI’s. The fourth on the research for developing learners’ constitutes comprises one goal, 5 approaches, 5 KPI’s. The fifth on education quality assurance comprises two goals, 5 approaches, 5 KPI’s. The sixth on curricular and curriculum administrations comprised one goal, 6 approaches, 4 KPI’s.

Keywords: models, academic administrations, based on the threefold training

1. บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวง และมีอำนาจหน้าที่จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาหลักสูตรกับสถานศึกษา ดังนั้นจึงมีนโยบายที่ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัด สามารถบริหารจัดการด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยการกำหนดกลุ่มเครือข่ายการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการใช้ทรัพยากรร่วมกันและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนและป้องกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้เอง จึงได้กำหนดงานบริหารงานสถานศึกษาไว้ 4 งานกล่าวคือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารงานทั่วไป งานวิชาการเป็นงานหลักหรือภารกิจหลักของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสนใจและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการเป็นหลัก (Office of the Basic Education Commission,



2004 : 131)

การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา โดยนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ซึ่งหลักธรรมที่ได้หยิบยกนำมาปฏิบัติคือหลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา อันเป็นวิถีทางของการดำเนินชีวิตที่ถึงงามของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บุคคลผู้ปฏิบัติตามได้พัฒนาตนเองให้สูงขึ้นประกอบด้วย ศีล หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านร่างกาย ให้ผู้เรียนเลือกกระทำผิดหรือถูก ในการตอบสนองสถานการณ์ที่ผู้สอนกำหนดให้ ซึ่งเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของการอยู่ร่วมกันด้วยดีกับผู้อื่น สมาธิ หมายถึง การพัฒนาจิตใจให้มีคุณธรรมต่อกันและกัน คือการฝึกฝนพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพจิตดี สมรรถภาพจิตดี สุขภาพจิตดี และปัญญา หมายถึง การฝึกฝนอบรมพัฒนาตนเองในการพิจารณาสิ่งทั้งปวงให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตามความเป็นจริง มีความคิดสร้างสรรค์ปรับปรุงสิ่งใหม่ๆ เสมอมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในการดูจากตัวอย่างที่ดี (Phra Thammakosarn (Prayoon Thammachitto), 2006 : 3)

ในระยะเวลาที่ผ่านมาคุณภาพการศึกษาไทยมีสภาพด้อยลงมาก วัฒนธรรมองค์กรยังเหมือนเดิมคือเป็นระบบราชการและติดกรอบการทำงานเชิงระเบียบกฎเกณฑ์แบบแผนดั้งเดิมที่สั่งสมกันมา นวัตกรรมแนวคิดใหม่ๆ ไม่สามารถสอดแทรกเข้าสู่กระแสหลัก ขาดระบบการควบคุมคุณภาพทุกระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ที่ตกต่ำทุกรายวิชา จึงได้มีการนำหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธ

ศาสนา ซึ่งเปรียบเสมือนสายโลหิตแห่งวัฒนธรรมที่แน่นอยู่ในความรู้สึกและหล่อเลี้ยงในจิตใจของคนในสังคมไทยมานาน เข้ามาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องกำกับในการบริหารสถานศึกษาในทุกด้าน เพื่อสร้างความเชื่อถือ การยอมรับในสังคม ตลอดจนการสร้างกลยุทธ์ความพึงพอใจให้กับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กรอบแห่งพระพุทธศาสนา (Phra Uthitissara Thera, 2005 : 39)

ด้วยเหตุผลและความสำคัญ ดังกล่าว ขี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาที่เป็นเยาวชนอนาคตของชาติ เนื่องจากสังคมไทยในทุกวันนี้ คุณธรรมประจำใจได้เสื่อมถอยลง การนำหลักไตรสิกขา มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา จะเป็นสิ่งที่พัฒนาจิตใจของผู้เรียน และได้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่ดี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ เพื่อเป็นกลยุทธ์หรือแนวทางในการบริหารสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลต่อการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา



โรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์

3. เพื่อพัฒนารูปแบบใช้ในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และรองผู้บริหารฝ่ายวิชาการ สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา 24, 25, 26 และ 27 ในปีการศึกษา 2561 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 160 คน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง 176 คน 3) ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ขึ้นไป 184 คน รวมทั้งหมด 520 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้กลุ่มตัวอย่าง 226 คน โดยจำแนก ดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 69 คน 2) ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง 77 คน 3) ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ขึ้นไป 80 คน โดยได้จากการสุ่มแบบสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียน ตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ของผู้บริหารโรงเรียนและรองผู้บริหารฝ่ายวิชาการ สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา 24, 25, 26 และ 27 โดยแบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ แบบสัมภาษณ์และ

แบบสอบถามเป็นคำถามแบบปลายปิด มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือมีขั้นตอนดังนี้

3.1 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC: Index of Item-Objective Congruence) โดยให้ประเมินเป็น 3 ระดับ คือ (+1) แน่ใจว่าสอดคล้อง (0) ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง และ (-1) แน่ใจว่าไม่สอดคล้องแล้วนำมาหาค่า IOC (Phattiyathani, 2006 : 230-231) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00

3.2 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

3.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจำนวน 30 ชุด มาตรวจให้คะแนน แล้วนำไปหาความเที่ยงตรง โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (Sri Sa-at, 2002 : 99-100) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

3.4 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) (Wongvan, 2007 : 63)



4. สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ การศึกษาและวิเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎีเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์มาเป็นรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยตามแนวคิดของนักวิชาการที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ Maneerat Meesu (2012 : 71), Phra Dhamma Pitaka (P. Payutto) (2004 : 21), Metta Phiromphak (2005 : 23) เพื่อสร้างองค์ประกอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ มีจำนวน 6 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรตามหลักไตรสิกขา 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา 3) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อตามหลักไตรสิกขา 4) ด้านการนิเทศภายในตามหลักไตรสิกขา 5) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาตามหลักไตรสิกขา 6) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักไตรสิกขา

2. การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ การศึกษาสภาพปัจจุบันขององค์ประกอบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ย

สูงสุด คือ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรตามหลักไตรสิกขา รองลงมา คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อตามหลักไตรสิกขา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักไตรสิกขา ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาตามหลักไตรสิกขา ด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศภายในตามหลักไตรสิกขา

การศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ขององค์ประกอบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรตามหลักไตรสิกขา รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาตามหลักไตรสิกขา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักไตรสิกขา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อตามหลักไตรสิกขา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศภายในตามหลักไตรสิกขา

การศึกษาความต้องการจำเป็นขององค์ประกอบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยรวม PNI = 0.27 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า โดยด้านที่มี PNI สูงสุดคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา มีค่า PNI = 0.28 รองลงมาคือ ด้านการนิเทศภายในตามหลักไตรสิกขา มีค่า PNI = 0.27 ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาตามหลักไตรสิกขา มีค่า PNI



= 0.26 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา มีค่า PNI = 0.25 ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักไตรสิกขา มีค่า PNI = 0.25 ส่วนข้อที่มี PNI ต่ำที่สุดคือ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรตามหลักไตรสิกขา มีค่า PNI = 0.24

3. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียน ตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 6 รูปแบบ 7 เป้าหมาย 35 แนวทาง 33 ตัวชี้วัด (KPI) ดังนี้ รูปแบบที่ 1 ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรตามหลักไตรสิกขา 1 เป้าหมาย 4 ตัวชี้วัด (KPI) รูปแบบที่ 2 ด้านการนิเทศภายในตามหลักไตรสิกขา 1 เป้าหมาย 6 แนวทาง 6 ตัวชี้วัด (KPI) รูปแบบที่ 3 ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาตามหลักไตรสิกขา 1 เป้าหมาย 5 แนวทาง 5 ตัวชี้วัด (KPI) รูปแบบที่ 4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา 1 เป้าหมาย 5 แนวทาง 5 ตัวชี้วัด (KPI) รูปแบบที่ 5 ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักไตรสิกขา 2 เป้าหมาย 5 แนวทาง 5 ตัวชี้วัด (KPI) รูปแบบที่ 6 ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรตามหลักไตรสิกขา 1 เป้าหมาย 6 แนวทาง 4 ตัวชี้วัด (KPI)

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นสำคัญที่ค้นพบและน่าสนใจควรแก่การนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา

โรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ มีองค์ประกอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ มีจำนวน 6 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรตามหลักไตรสิกขา 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา 3) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา 4) ด้านการนิเทศภายในตามหลักไตรสิกขา 5) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาตามหลักไตรสิกขา 6) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักไตรสิกขา

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์ประกอบรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาเป็นองค์ประกอบของรูปแบบเท่าที่พบจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า ส่วนใหญ่จะกล่าวถึง การจัดการบริหารหรือโครงสร้างระบบบริหารและแนวทางในการดำเนินงานในภาระหน้าที่ (Function) ที่สำคัญๆ ในการบริหารงานขององค์กรนั้นๆ เช่น การบริหารงานบุคลากร การบริหารงานการเงิน การบริหารงานวิชาการ เป็นต้น ในการกำหนดรูปแบบโดยสรุปแล้วในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่าจะประกอบด้วยอะไรบ้าง จำนวนเท่าใดมีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไรขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่เรากำลังศึกษาหรือจะออกแบบแนวคิดทฤษฎีและหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบแต่ละรูปแบบนั้นๆ เป็นหลักสอดคล้องกับแนวคิดของ Brown and Moberg (1980 : 98) Brown และ Moberg ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบ (Systems Approach)



กับหลักการบริหารตามสถานการณ์และองค์ประกอบตามรูปแบบของ Brown และ Moberg ประกอบด้วย สภาพแวดล้อม (Environment) เทคโนโลยี (Technology) โครงสร้าง (Structure) กระบวนการจัดการ (Management Process) และการตัดสินใจสั่งการ (Decision Making) และสอดคล้องกับ Visut Chonanithi (2015 : 62) กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนบ้านสะพานสี่อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยองผลการวิจัย ดังนี้ 1) กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนบ้านสะพานสี่เป็นกลยุทธ์มี 4 ขั้นตอน คือ (1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (2) การวางแผนกลยุทธ์ (3) การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และ (4) การประเมินผลโดยใช้หลักภาวิตตะ 4 กลยุทธ์ดังกล่าว กำหนดโดยการสังเคราะห์ความคิดเห็นของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจากกลุ่มสนทนาและการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างโดยเน้นการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ 2) ผลการใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนบ้านสะพานสี่ ข้อมูลจากการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพชี้แสดงว่านักเรียนของโรงเรียนบ้านสะพานสี่มีการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งก่อนที่ทางโรงเรียนบ้านสะพานสี่จะมีการดำเนินกลยุทธ์ดังกล่าว คุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

สภาพปัจจุบันขององค์ประกอบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลัก

ไตรสิกขาโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ไตรสิกขา หมายถึงการพัฒนามนุษย์ให้ดำเนินชีวิตดีงามถูกต้อง ทำให้มีวิถีชีวิตที่เป็นมรรค เป็นทางดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงามของมนุษย์ ต้องเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนาตนคือสิกขามรรคกับสิกขาจึงประสานเป็นอันเดียวกัน เมื่อมองในแง่ปริยสัจ 4 ก็เป็นอริยมรรค คือวิถีชีวิตอันประเสริฐเมื่อเป็นมรรคก็ดำเนินก้าวหน้าไปสู่จุดหมายโดยกำจัดสมุทัยให้หมดไป ช่วยให้เรามีชีวิตที่พึ่งพาวิชา ตัณหา อุปาทาน น้อยลงไป ไม่อยู่ใต้อำนาจครอบงำของมันพร้อมกับที่เรามีปัญญาเพิ่มขึ้นและดำเนินชีวิตด้วยปัญญามากขึ้นตามลำดับกระบวนการฝึกตามหลักของไตรสิกขาของการเรียนการสอนโดยใช้ไตรสิกขา การสร้างบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ ได้นำหลักไตรสิกขามาใช้ในการบริหารงานวิชาการ ทำให้การบริหารงานวิชาการเป็นด้วยความถูกต้องชัดเจนและยุติธรรม ในงานวิจัยนี้เมื่อพิจารณาถึงด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) นั้นอาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรพร้อมทั้งปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองตลอดจนชุมชนและสังคมด้วยการส่งเสริมให้ผู้ปกครองชุมชน และสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรโดยมีการบูรณาการเนื้อหาสาระกลุ่มสาระการ



เรียนรู้ต่างๆได้อย่างครบถ้วนเหมาะสม และการดำเนินการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาทุกภาคเรียนพร้อมทั้งนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเหมาะสมซึ่งทุกขั้นตอนเป็นไปตามหลักไตรสิกขา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Uthitissara Thera (2005) การบริหารจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวัดชัยบอนวิทยากระบวนการบริหารจัดการศึกษาประกอบด้วยภาระงาน ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวิชาการ 2) ด้านบริหารงานบุคคล 3) ด้านการบริหารกิจการนักเรียน 4) ด้านงานธุรการ 5) ด้านความสัมพันธ์ชุมชน ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการจัดการศึกษา มี 3 ทฤษฎี คือ 1) ทฤษฎีการบริหารจัดการศึกษาเชิงวิทยาศาสตร์ โดยจำแนกงานที่ผู้บริหารปฏิบัติและแนวทางที่ทำให้การปฏิบัติงานแต่ละอย่างอย่างมีประสิทธิภาพยิ่ง 2) ทฤษฎีการบริหารจัดการศึกษาเชิงมนุษยสัมพันธ์ ที่ผู้บริหารการศึกษาต้องการการพัฒนาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตนเองกับคนอื่นในสังคมที่ตนดำรงอยู่ ซึ่งอาจพัฒนาและปรับปรุงโดยการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอในพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนและบทบาทของผู้บริหาร ได้แก่ การเป็นทั้งผู้ริเริ่มผู้สนับสนุน ผู้ประสานงาน ผู้ให้คำแนะนำ การกระทำของคนอื่น รวมทั้งการยอมรับสติปัญญาของกลุ่ม 3) ทฤษฎีการบริหารการศึกษาเชิงพฤติกรรมศาสตร์ เพื่อเป็นการดูแลควบคุมการบริหารงานของสถาบันการศึกษาซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวมิใช่เป็นไปในลักษณะของการดูแลควบคุมเท่านั้น ยังเป็นไปในลักษณะที่องค์การระดับบริหารของความ

สนับสนุนจากองค์การระดับสถาบันในเรื่องต่างๆ อาทิ การขอการสนับสนุนทางการเงิน การตรากฎหมาย และการจัดหาบุคลากร

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 6 รูปแบบ ประกอบด้วย รูปแบบที่ 1 ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรตามหลักไตรสิกขา รูปแบบที่ 2 ด้านการนิเทศภายในตามหลักไตรสิกขา รูปแบบที่ 3 ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาตามหลักไตรสิกขา รูปแบบที่ 4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา รูปแบบที่ 5 ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักไตรสิกขา รูปแบบที่ 6 ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรตามหลักไตรสิกขา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อให้เป็นไปตามหลักไตรสิกขานั้น โรงเรียนต้องพัฒนาในด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรตามหลักไตรสิกขา ตามแนวคิดของ Keeves (1988 : 559) ได้กล่าวถึงหลักการอย่างกว้างๆเพื่อกำกับการสร้างรูปแบบไว้ 4 ประการคือ (1) รูปแบบควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดาอย่างไรก็ตามความเชื่อมโยงเชิงเส้นตรงแบบธรรมดาทั่วไปก็มีประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยในช่วงต้นของการพัฒนารูปแบบ (2) รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้สามารถตรวจสอบได้ด้วยการสังเกตและหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ (3) รูปแบบควรต้องระบุหรือชี้ให้เห็น



ถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องการศึกษา ดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้แล้วรูปแบบควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย (4) นอกจากนี้คุณสมบัติต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วรูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่การพัฒนาแบบนั้นอาจจะมีขั้นตอนในการดำเนินงานแตกต่างกันไปแต่โดยทั่วไปจะมีขั้นตอนในการพัฒนา คือ (1) การสร้างรูปแบบ (Construct) (2) การหาความตรง (Validity) (Willer, 1986 : 15)

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) เท่ากับ 0.28 ดังนั้น จึงควรส่งเสริมจัดทำแผนการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดให้นักเรียนไปเรียนรู้ที่วัดหรือศาสนสถานที่ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญต่ำที่สุด คือ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรตามหลักไตรสิกขามีค่า

ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) เท่ากับ 0.24 ดังนั้น จึงควรส่งเสริมการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร พร้อมทั้งปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร กระตุ้นการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมที่ถูกต้อง มีความรับผิดชอบ สามารถบริหารจัดการหลักสูตรตามความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์

2.2 ควรศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยใช้วิจัยคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

7. องค์กรความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยครั้งนี้ได้รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์มีจำนวน 6 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรตามหลักไตรสิกขา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ด้านการนิเทศภายใน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง



References

- Brown, Warren B., and Moberg, Denis J. (1980). *Organizational Theory and Management: A Macro Approach*. New York : John Wiley & Sons
- Chonanithi, V. (2015). Strategies for quality development of learners according to the threefold principles of Ban Saphan Si School, Pluak Daeng District Rayong Province. *Doctor of Philosophy, Development Management*. Graduate School : Rajanagarindra Rajabhat University.
- Keeves, P.J. (1988). *Educational research, Methodology and measurement: An international handbook*. Oxford : Pergamon Press.
- Meesu, M. (2012). Management of Buddhist schools, Chinosor Wittaya School, Bangkok Noi District, Bangkok. *Master of Science Thesis Department of Educational Administration*. Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Office of the Basic Education Commission. (2004). *Guidelines for improving the quality of teaching and learning that focus on learners Is important*. Bangkok : Office of the Basic Education Commission.
- Phattiyathani, S. (2006). *Educational evaluation*. Kalasin : Coordination of printing.
- Phiromphak, M. (2005). *Implementation of the Buddhist way of school implementation into practical practice in schools*. Bangkok : Bangkok Educational Service Area Office 1.
- Phra Dhamma Pitaka (P. Payutto). (2004). *Life Charter Buddhist ethics for a good life*. Nakhon Pathom : Rakangthong.
- Phra Thammakosarn (Prayoon Thammachitto). (2006). Buddhist Method of Management 5 years. *Master of Arts in Buddhism Educational Administration*. Bangkok : Maha Chulalongkorn Rajabhat University.
- Phra Uthitissara Thera. (2005). *Vimut Mimak (Phra Thap Sopon (Prayoon Thammamitto) and the faculty, translator)*. Bangkok : n.p.
- Sri Sa-at, B. (2002). *Basic research*. The 7th edition. The cage of the gods : Suviriyasasan.
- Willer, D. (1986). *Scientific Sociology: Theory and Method*. Englewood Cliff, NJ : Prentice-Hall.
- Wongvan, S. (2007). *Research needs assessment*. Bangkok : Chulalongkorn University Publishing House.

